

Börsnotera LKAB!

Dagens Industri den 29 april 2024

LKAB:s investeringar i fossilfri järnproduktion kan komma att uppgå till 400 miljarder kronor. I detta ingår inte bolagets planer på att göra den egna järnmalmens fossilfri, gå på djupet i gruvorna, extrahera sällsynta jordartsmetaller i Per Geijer-fyndigheten eller utvinna sällsynta jordartsmetaller och fosfor ur gruvavfall.

Dessutom ingår varken nödvändiga investeringar i elproduktion och elnät för att försörja anläggningarna eller offentliga investeringar i bostäder, infrastruktur och offentlig service.

I "Kampen om svampen – utmaningarna för satsningarna på fossilfritt stål i Norrland och vägen framåt" sammanfattar vi problemen, riskerna och hoten mot de planerade investeringarna. I korthet är vår kritik att marknads- och tekniskriskerna är mycket stora, möjligheterna till lönsamhet små och att elen blir så dyr att projektet blir olönsamt om det realiserar. Hur kunde man nå så långt utan att planerna ifrågasattes?

En viktig del av svaret är att LKAB inte är börsnoterat. Bolaget är därmed inte underkastat den dagliga granskningen av ett stort antal marknads- och aktieanalytiker. Det innebär att aviserade planer inte ifrågasätts, att informationen i pressmeddelandena inte verifieras, att resonemangen och beräkningarna inte skärskådas i detalj. Utan börsnotering får samhället ingen marknadsbedömning av bolagets planer i form av en aktiekurs som väger samman alla de bedömningar som en fri marknad kommer fram till via tusentals oberoende analytiker och investerare.

LKAB ägs av staten. Ett fåtal tjänstemän på finansdepartementet har att ansvara över bolaget. Dessa tjänstemän har varken tid eller kompetens att granska LKAB på det sätt som en börsnotering skulle inneburi. Det är därför svårt för staten som ägare att dra i nödbromsen utan den signal som ett fall i börskursen innebär när en företagsledning sjsätter planer som saknar verklighetsförankring.

Enligt statens ägarpolicy ska statliga bolag styras på samma sätt som privata och styrelsen ska ansvara för bolagets organisation och förvaltning samt fastställa mål och strategier. I ägarpolicyen finns även ett samordningsansvar: "När bolaget står inför särskilt viktiga avgöranden ska styrelsen genom styrelseordföranden skriftligen samordna sin syn med företrädare för ägaren." Så har inte skett.

För att säkra en transparent bolagsstyrning och oberoende granskning av LKAB:s planer föreslår vi därför att regeringen gör följande:

- **Uppgradera styrelsen i LKAB.** Styrelsen är i alltför liten grad tillsatt utifrån de kunskaper som krävs för att driva ett hårt konkurrensutsatt internationellt gruv- eller stålbolag. Det framgår om man jämför med styrelserna i världens största gruv- och stålbolag. De består av personer med minst 30 års erfarenhet från global gruv- och stålindustri, finanssektor, revision och tillverkningsindustri – det vill säga alla kunskaper som behövs för att säkra finansiella risker, granska planer och förstå kunderna. Före detta politiker, partikollegor och statliga

tjänstemän med lång och trogen tjänst har inget i LKAB:s styrelse att göra.

- **Överlåt ansvaret för järnsvampsproduktion till SSAB.** LKAB måste fokusera på sin kärnverksamhet och sina utmaningar. LKAB:s plan att tillverka järnsvamp innebär att LKAB tar över ansvaret för SSAB:s utsläppsminskningar. Alla risker och krav på finansiering flyttas därmed över från SSAB:s aktieägare till de svenska skattebetalarna.
- **Börsnotera LKAB.** Staten har inte tillräcklig kapacitet att granska ett så stort och internationellt konkurrensutsatt bolag som LKAB. För att ta tillvara de finansiella marknadernas inneboende krafter att värdera LKAB:s planer bör bolaget noteras. Det räcker att en mindre del av aktierna, säg 10–15 procent, släpps ut på marknaden för att få de positiva effekter som en marknadsprissättning ger.

Magnus Henrekson

David Sundén